

Delo, ki ti vzame ime in obraz

V osmem nadstropju poštne palače v Cigaletovi ulici nenehoma, dan in noč brnijo telefoni, kajti sem se stekajo vsa vprašanja na številki 988. To je malo večja soba, kjer ob dolgih delovnih mizah s slušalkami na ušesih sedi deset do dvanaest ljudi, lista po telefonskih imenikih, leksikonih in drugih priročnikih ter odgovarja ljudem na drugi strani žice. Od tod je prelep pogled na Ljubljano, a delavci informacijske službe ptt ne utegnejo uživati te lepote. Številka 988 zahteva ljudi, ki med delovnim časom pozabijo, kdo so, saj jih nikoli nihče ne pokliče s tovariš tainta ali tovarišica tainta..., pač pa jih občasno kdo ozmerja z živalskimi imeni, kar morajo dostojanstveno požreti.

Številko 988 lahko pokliče vsak, kdor hoče in kadarkoli se mu zahoče. Večina ljudi išče telefonske številke različnih ustanov in posameznikov, najdejo pa so tudi takšni, ki so zahtevnejši in delavci ptt praviloma ne smejo reči ne, kvečjemu »žal vam ne moremo ustreči.«

— Vaše delo je prav gotovo naporno, kako bi ga vi opisali? smo zastavili vprašanje Andreju Benku, enemu izmed delavcev iz osmega nadstropja palače ptt.

»Ni vsak primeren za naše delo. Predvsem moraš imeti rad delo in ljudi, da zdržiš skoraj osem ur ob telefonskem aparatu, kajti po petih, šestih urah se ti oglasi brnenje v glavi, a moraš nase pozabiti. Kot da te ni, kot da si samo številka z veliko mero vpljivosti in tudi potrpežljivosti.«

LUČKE NENEHNO UTRIPAJO

— Delo je izmenično in vsaka izmena ima svojo barvo. Kaj je na sporedu dopoldne?

»Ljudje sprašujejo predvsem po telefonskih številkah za banke, trgovine, servise, zdravstvene službe in druge delovne organizacije. Zadnje čase je teh vprašanj več, ker smo z novo centralo v Cankarjevem domu uvedli nove številke v občini Center in ker si marsikdo ni nabavil novega imenika.«

— Včasih hitro zdrdrate želeno številko, včasih pa se obotavljate. Zakaj?

»Veliko številk vemo na pamet, veliko pa jih moramo še poiskati, a ljudje so čisto nestrpni. Najbrž pričakujejo, da smo na drugi strani ljudje-avtomati.«

— Zakaj včasih telefon dolgo zvoní v prazno?

»To ni zvonjenje v prazno, marveč je znak, da smo preobremenjeni, da bi mogli vsem hkrati ustreči.«

Če človek postoji v njegovi sobi le dobrih deset minut, mu je kmalu jasno, da je številka 988 po vsej verjetnosti najbolj prometna številka v Ljubljani. Lučke, ki kažejo, da je nekdo na liniji, namreč nenehno utripajo. Na srečo tu ni zvonjenja, saj bi bilo zvonjenje nevzdržno. Zadnje čase je bilo ogromno klicev po dežurnih trgovinah, zato so decembra uvedli posebno številko 325-475 z avtomatičnim odzivom, prej posnetim na magnetofonski trak. Tudi za rezultate prve zvezne nogometne lige lahko zvemo na posebni številki. Tako so nekoliko omilili »vročo« linijo 988.

DUHOVI SE POMIRIJO OB TREH PONOČI

Andrej Benko je na tem delovnem mestu dobra tri leta in vse kaže, da bomo še dolgo poslušali njegov glas na tej številki, saj se je tu dobro izuril, da je kos svoji nalogi in ljudem na drugi strani žice. Vendar pa nihče tu ne zdrži dlje kot petnajst let, ker si po tolikih letih brnenja v ušesih menda živčno izčrpan. Po pravilniku ptt razporedijo te delavce potem drugam, na mirnejše delovno mesto.

»Delamo izmenično, moški tudi ponoči. V tem dežurstvu sva dva in to nam veliko pomeni. Veste, noč ima le svojo moč,« je iskreno povedal prijazni Andrej Benko in se razgovoril o nočnem delu.

»Tja do polnoči imava s kolegom pravo norišnico, saj lučke

divje utripajo. Tedaj je namreč na vrsti naročanje bujenja. Pri tem imamo stalne stranke, saj se določeni ljudje nikakor ne morejo sami zbuditi. Vmes so še klici za številke taksija, dežurnih zdravstvenih ustanov.«

— Kaj pa je s klici za pomoč v sili?

»Skoraj ne mine noč, da se ne bi oglasil tudi kak obupani, največkrat ženski glas, ki sprašuje, kam naj se obrne za pomoč.«

— Noč, ste rekli, ima svojo moč. Vas kdaj kličejo tudi brez potrebe, kar tako za kratek čas, da bi imeli s kom poklepetati?

»Tudi to se dogaja, vendar mi nimamo časa za klepet, ker smo uradna služba. Tudi na kavo nas kdo povabi, kar je sicer lepo, a ni izvedljivo.«

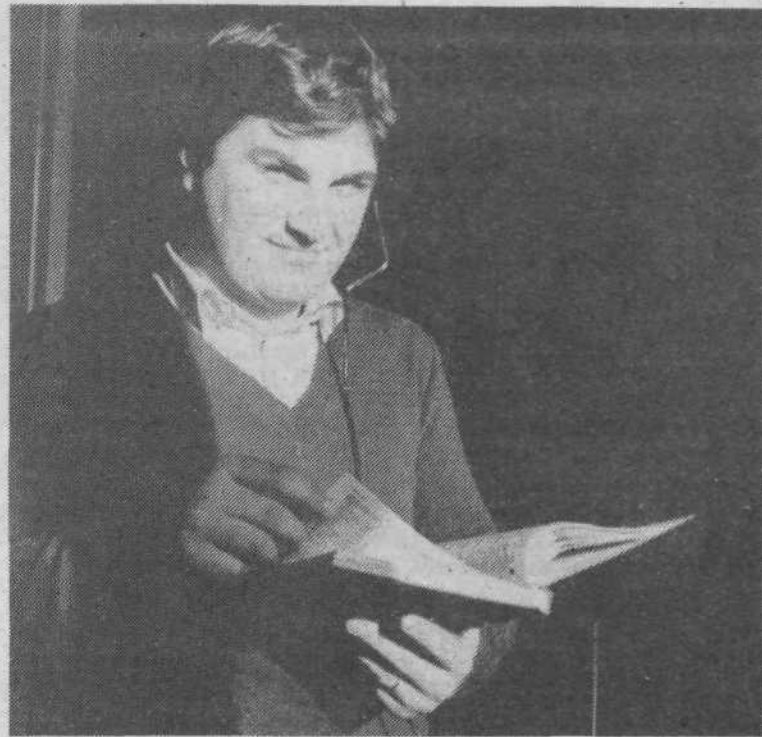
— Pa sploh prideta do požirka kave, če je ponoči pri vas tak dirandaj?

»Duhovi se pomirijo okrog tretje ure in tedaj je toliko zatišja, da si s kolegom privoščiva malico in si skuhamo kavo. Kmalu zatem je že na vrsti bujenje in pri nas zares nikoli ni miru. Pač, edino jutro blaženosti je za nas novoletno jutro, kajti tedaj nihče ne naroči bujenja.«

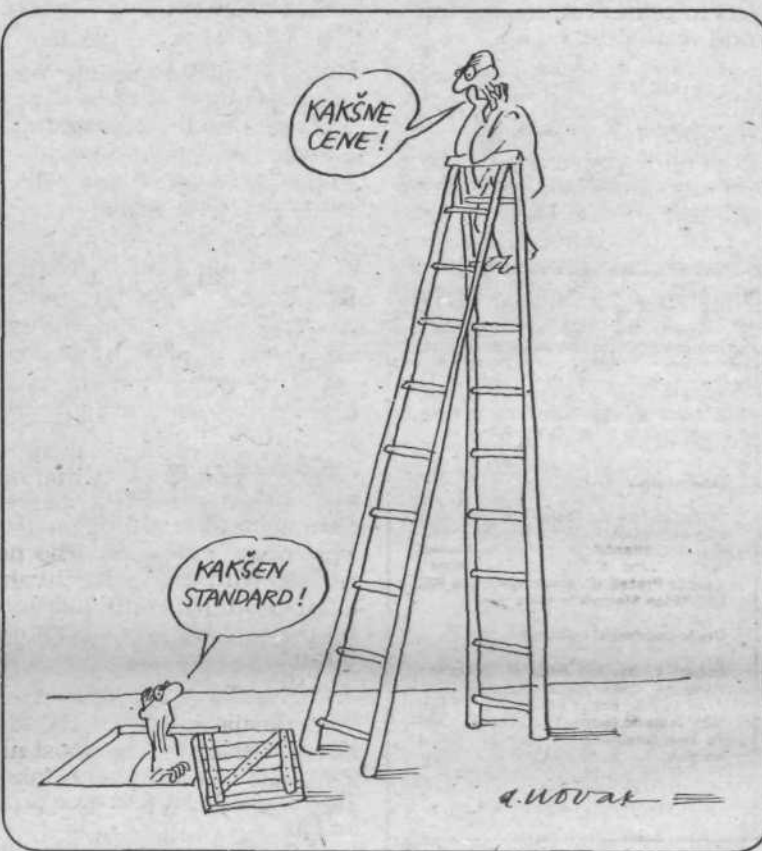
NIKAR SE NE PREPIRAJTE Z 988

Tako se vsa dogajanja v mestu odražajo tudi v osmem nadstropju ptt palače v Cigaletovi ulici. Na 988 namreč niso samo register telefonskih številk, marveč so tudi služba za vsakovrstne informacije: če hočete zvečer na kako prireditve, zavrtite številko in povedali vam bodo, kakšne prireditve so tedaj v našem mestu. Če se vam zahoče smučat, boste spet poklicali 988 in povedali vam bodo, kako je s snežnimi razmerami. Če sami niste utegnili slediti prenosom športnih prireditev, so vam spet na uslugo tovarišice in tovariši na 988. A tudi ti so ljudje, zato jih ne bremenite z nestrpnostjo, kajti povsod velja: lepa beseda lepo mesto najde. Obratnega pravila tu ni: če boste zakleli in bi se radi s kom sprli, potem ne kličite 988, ker vam bodo dostojanstveno zaprli usta tako, da bodo odložili slušalko.

A. ADAMIČ

Andrej Benko — eden od telefonistov na številki 988

ŠTEFAN NOVAK, LJUDSKI UMETNIK

Štorklje za novorojence in zdomce

Na vsakega Novega leta dan, letos že petnajstič, se Štefan Novak, ljudski umetnik iz Prekmurja, poda v ljubljansko porodnišnico in prvima novorojencema podari lično izdelani štorklji iz lesa. Poprej jih je bil razstavil v izložbi trgovine Ciciban na Miklošičevi ulici in vzbudil precej zanimanja med mimoidoči.

»Štorklja je simbol rojstva in v samotnih večerih, ki jih preživljam v Ljubljani, mi je nekoč prišlo na misel, da bi z njimi obdaril novorojence. V porodnišnici so me prijazno sprejeli in zdaj sem že njihov dolgoletni znanec,« je o tej svoji nenavadni radodarnosti povedal Štefan Novak, dolgoletni hišnik na gradbeni šoli v Ljubljani.

»Hkrati je štorklja tudi zdomka, saj se vsako leto seli v tople kraje in se vedno znova vrača v svoj rojstni kraj, Prekmurje. Zato mi je še posebej pri srcu, saj sem tudi jaz zdoma že 35 let,« je z nekoliko otožnim glasom spregovoril naš sobesednik, sicer tih in delaven človek, saj o njegovi umetniški žilici vedo le tisti, ki z njim že dolgo delajo skupaj.

Njegovo življenje je sploh vezano s štorkljami, celo pesniško je povezan z njimi in o njih ve povedati, kot da bi govoril o ljudeh.

»To so nenavadno lepe in pametne živali,« je dejal o njih, medtem ko nam je razkazoval svoje lesene izdelke v različni drži.

Kadar ima štorklja povešeno glavo, napoveduje dež. Če ima glavo nagnjeno nazaj, se obeta lepo vreme, kadar pa jo tare vročina, si dene glavo med noge. V takih držah jih Štefan

Novak tudi oblikuje iz lesa.

Čeprav je že toliko let zdoma, se dobro spominja let, ki jih je prebil doma in so mu štorklje delale družbo. Spominja se, kako je zemljo pestila suša, menda je to bilo leta 1926, ko je bil še tako majhen, da ga je mama dala v zavetje pred soncem v bližnje grmovje, medtem ko je sama plela na njivi. Ker je tja spravila tudi malico zase, se mu je štorklja približala in ga pošteno kavnila v rokico. Ni je zasovražil. Drug spomin, ki se mu je zarezal globoko v zavest, so bili dnevi, ko sta z očetom orala in so štorklje hodile za njima, pobirale žabe, miši in mrčes.

»Če sva se ustavila, so se ustavile tudi štorklje. Bile so tako bistre, da so vsako jutro čakale na domači strehi, da sva se odpravila orat,« je pripovedoval poln navdušenja, tistega navdušenja, ki mu je nekega večera, ko se mu je tožilo po domu, potisnilo v roke dleto in kos lesa, da je domotožje dobilo obliko štorklje.

Ti izdelki so skrbno in lično izdelani in ni čudno, da je Štefan Novak dobil naziv ljudskega umetnika; na razstavi domače obrti v Slovenjgradcu pa si je zaslužil tudi znak kvalitete. Žal je to edini umetnik te vrste v Sloveniji in njegovi izdelki čisto ro-

majo z zdomci in turisti v tujino. Prodajajo jih namreč v Murski Soboti in v ljubljanski Nami.

»Pravkar sem dobil pismo iz Kanade. Nekdo me prosi, naj mu pošljem štorkljo, ker bi si jo rad položil v svoj grob. Vesel sem, da ljudje spoštujejo moje izdelke in da z njimi radi krase svoje domove. Marsikateri Prekmurec si jo je v tujini postavil na častno mesto,« je, ne brez ponosa, povedal naš umetnik.

Tudi v šoli, kjer dela, ga sodelavci razumejo in mu pomagajo, če je treba. Pri Melodiji v Mengšu in pri Slovenijalesu v Ljubljani pa mu radi odstopijo kose lesnih ostankov, da iz njih nastanejo, če ne celo živijo, štorklje.

— Kaj je potrebno, da nastane taka štorklja?

»I, kaj neki, veliko potrpljenja in ljubezni.«

Še malo, pa bo Štefan šel v pokoj. Potem bo imel več časa za svoje štorklje in druge izdelke. Izdeluje tudi pokale za športnike, zlasti za skakalce v Planici. Iz storžev izdeluje vevice in labode, v načrtih pa ima prekmurske mline, brodovalce, trlice in kolovrate. Vsemu temu se bo posvetil, ko bo v pokoju in po vsej verjetnosti tudi doma v Prekmurju. Zanimivo je, da se Štefan tudi v javnosti rad pokaže za Prekmurca in se za prireditve, kot so izseljeniški piknik, litijski karneval, kmečka ohceta in druge, obleče v svojo narodno nošo.

A največja njegova ljubezen ostaja le štorklja, simbol rojstva in zdomstva. Štorklji sta letos dobili deklica Inke Goršič iz Ivančne Gorice in deček Liljane Trampuž iz Ljubljane.

A. ADAMIČ

